

Kvilda

Kraj: Jihočeský

Správní obvod: Vimperk

Nadmořská výška: 1 062 m n. m.

Počet obyvatel: 125

Adresa URL: www.sumava.net/kvilda/

Okres: Prachatice

GPS souřadnice: 49.019250N, 13.579577E

První pís. zmínka: 1345 (679 let)

PSČ: 384 93

Historie obce Kvilda

V místech, kde se dnes rozkládá obec Kvilda, byl v minulosti pouze těžko prostupný hraniční hvozď, tvořící přirozenou hranici česko - bavorskou. První písemná zpráva s použitím místního názvu pochází z roku 1345. V této listině potvrzuje český král Jan Lucemburský, Tomáši a Janovi, synům správce píseckého panství Ondřeje, že „les Kvildy / lat.Geulde, něm. Gefilde/ zvaný, ležící za Rejštejnem je v jejich držení, i s užitky kovů, budou-li nalezeny. Tomáš a Jan zde zřejmě zahájili rýžování zlata. Dodnes se můžeme setkat v okolí Kvildy i Horské Kvildy s tzv. sejpy, neklamnými pozůstatky po rýžování zlata. Sejpy, neboli hrubata, jsou hromady propraného materiálu ze zlatonosných toků.

Velký vliv na osídlování zdejší krajiny měly obchodní stezky. Horní zlatá stezka, neboli kašperskohorská, chráněná královským hradem Kašperkem, sloužila obchodnímu ruchu od roku 1366. Spojovala Pasov s Kašperskými Horami přes Salzgattern, Freyung a Kvildu. Tuto významnou obchodní cestu nechal Karel IV. vytyčit v roce 1356. Význam Horní zlaté stezky postupně rostl, proudilo po ní nejen zboží, ale i myšlenky, kultura a kolonisté, kteří osídlovali pohraniční hvozď. Kromě soli se z Pasova do Čech vozily drahé látky, jižní plody, koření, víno a opačným směrem hlavně obilí, slad, chmel, med, vlna, kůže a mnoho dalších, zejména zemědělských produktů. Ves Kvilda vzniká podél této cesty pravděpodobně v 15. , spíše pak v 16. století.

Zápisy v zemských deskách uvádějí, že v roce 1569 k panství Velký Zdíkov patřila i část obce s názvem „Gvildy“. V berní rule, nejstarším soupisu poddanské půdy z let 1654 - 1655, je uváděna ves „Kvilda pod Černými horami“. V období tereziánského katastru / 1713 - 1734/ již žije na Kvildě 200 obyvatel, v roce 1793 žije v 50 domech 380 obyvatel, v roce 1870 má Kvilda 1121 obyvatel.

Ale vraťme se ještě zpět do historie. Koncem 18. století, kdy provoz na Horní zlaté stezce pomalu utichl, vstupují na scénu, přímo v katastru obce nová řemeslná odvětví, hamernictví a sklářství, samozřejmě vedle chudého horského zemědělství a řemesel navazujících na těžbu a zpracování dřeva. V tomto období vyrábějí své výrobky tři sklářské hutě. Na ně později navazuje výroba proslulých podmaleb na skle provozovaná rodinou Verderberů. Světově známým podnikem se stala pila na zpracování rezonančního dřeva, založená roku 1820 Petrem Strunzem. Na Kvildě jsou v provozu další pily, truhlářství, soustružny dřeva, výroby lyží, řezbářství. Výroba šindele a dřevěného drátu nechybí snad v žádné chalupě.

Do hospodářského života významně zasáhly katastrofální vichřice v letech 1868, 1870 a 1872, které způsobily rozsáhlé polomy a následně i kůrovcovou kalamitu. Tzv. „broučková doba“ znamenala pro obyvatelstvo mnoho pracovních příležitostí a tím období hojnosti a všeobecného rozvoje. Toto období

zpracoval ve svém románu „V ráji šumavském“ Karel Klostermann.

Ať to byly skláři, lesní dělníci a dřevorubci - všichni byli zároveň i zemědělci. Zpočátku se museli v této odlehle části a drsných přírodních podmínkách postarat především o svoji obživu. Noví osadníci vyklučili a vymýtili lesy, a na takto získané půdě založili políčka či pastviny a postavili primitivní obydlí pro sebe a dobytek. K zemědělskému hospodářství patřil nezbytně chov domácích zvířat, zejména skotu. Byl hlavní tažnou silou, poskytoval mléko, maso, kůži a mrvu k hnojení. V okolí Kvildy se pěstoval oves, žito, dokonce ozimá pšenice, brambory a zelí. Pro většinu obyvatel mělo zemědělství samozásobitelský charakter. Místní zemědělské produkty nemohli konkurovat ani kvalitou, ani cenou vnitrozemským výrobkům. Se zlepšením dopravní sítě a zásobování v polovině 19. století bylo zemědělství soustředěno především na živočišnou výrobu. Kvilda se postupně ze zemědělské osady měnila na obec s vyšším počtem řemeslníků a dělníků. Výhradně zemědělstvím se živilo stále méně obyvatel.

První světová válka, ze které se nevrátilo 34 kvildských mužů a hospodářská krize ve třicátých letech zbrzdila rozvoj obce. Přesto však ještě před druhou světovou válkou patřila Kvilda k nejvýznamnějším obcím centrální Šumavy, která se svým sociálním složením obyvatelstva i hospodářským charakterem podobala spíše městečku než vesnici. Je zde překvapivá škála obchodů - dva koloniály, čtyři řeznictví, čtyři pekařství a cukrářství, dokonce osm krejčích a obchod se střížním zbožím, šest obuvníků a obchod s obuví firmy Baťa, trafiky, holiči, taxi a povoznictví. Pro turisty, kteří objevují Kvildu po I.světové válce jsou připraveny hostince s ubytováním a stravováním. Kvilda vedla i rušný spolkový a společenský život. Nechybí spolky hasičů, tělovýchovné spolky a kapely. Víra a náboženství vesměs římskokatolické provázely zdejší obyvatele od narození do smrti. Věřící na Kvildě patřili do duchovní správy farnosti v Rejštejně, a to až do výstavby vlastního kostela. Nejstatším svatostánkem na Kvildě byla kaple sv.Štěpána, která byla zasvěcena v roce 1709 Panně Marii, sv.Štěpánovi a sv.Rochovi. Zřízení prvního kostela a hřbitova bylo jistě podstatným přínosem pro věřící celého kvildska. Tehdejší majitel panství Velký Zdíkov, do jehož panství Kvilda patřila, dal v roce 1765 postavit dřevěný kostel, který byl 13. listopadu tohoto roku zasvěcen památce Nalezení těla Sv.Štěpána. V červenci roku 1889 vypukl v domě obchodníka Rotha velký požár, který během krátké doby zničil kostel, faru, školu a 18 domů. V roce 1892 bylo knížecím stavitelem Janem Štěrbíkem z Vimperka započato se stavbou nového kvildského kostela, tentokrát kamenného, podle vzoru novogotického kostela na Knížecích Pláních. V červnu roku 1894 začal nový kostel sloužit věřícím. První vyučování začalo v roce 1768 v domě čp.1. Vyučování později sloužila také fara nebo i byt učitele. Vydáním „Všeobecného školního řádu pro Rakousko“ v roce 1774 byla zavedena povinná školní docházka pro děti od 6 do 12 let. V roce 1790 navštěvovalo školu ve Kvildě už 52 školáků. V roce 1810 byla postavena hned vedle kostela, nová školní dřevěná budova s jednou třídou a nouzovým bytem pro učitele. Počet žáků se zvyšoval a tak v roce 1870 už působili ve Kvildě tři učitelé. Po požáru roku 1889, kdy původní škola také vyhořela, se ihned začalo se stavbou nové školní budovy, poschoďové, se čtyřmi třídami, jednoduchým sociálním zařízením a bytem pro učitele. V meziválečném období navštěvovalo tuto německou školu 160 - 200 žáků. Česká státní jednotřídní škola byla zřízena k 1. září 1936. Do české školy bylo tohoto roku zapsáno 5 českých a 15 německých školáků, většinou dětí lesních dělníků, sociálních demokratů. Koncem školního roku 1946/47, po odsunu německého obyvatelstva, zbylo ve Kvildě pouze 13 žáků. Jejich počet klesal a v roce 1953 zůstali ve škole pouze tři žáci. Teprve od roku 1955, s příchodem dosídlenců začal počet žáků narůstat.

Maximální počet školáků, padesát pět, byl ve školním roce 1964/65. Od tohoto roku jejich počet pomalu klesal a v roce 1994 bylo vyučování na kvildské škole po 226 letech ukončeno.

Po úpadku obchodního významu soumarské cesta procházející Kvildou, bylo spojení s okolím pro kvildské občany velmi svízelné. Místní dopravě sloužily jen primitivní vozové cesty a pěšiny pro chodce. Cesty spojující Kvildu s okolním světem byly ještě před polovinou 19. století ve velmi špatném stavu. Okresní silnice z Vimperka do Zdíkova byla vystavěna v letech 1840-43. V roce 1844 byla zahájena stavba silnice ze Zdíkova přes Pláně do Kvildy. V roce 1842 byla vylepšena stávající cesta Kvilda - Františkov. Cesta spojující Kvildu s nejbližší Bučinou byla vybudována v letech 1865-66. Budování cest pokračovalo v roce 1870 cestou na Filipovu Huť a Modravu. V roce 1875 byla vystavěna cesta přes Horskou Kvildu na Svojshe a k Rejštejnu. Teprve v letech 1934 -35 byla postavena nová silnice přes Františkov do Borových Lad. Ale skutečné spojení Kvildy se světem znamenalo až zřízení železniční tratě Vídeň - České Budějovice - Plzeň v roce 1867, s nejbližší železniční zastávkou ve Strakonici. Předtím bylo nutno výrobky vozit do Pasova a Prahy koňským spřežením. Cesta do Prahy a zpět s dvoudenním odpočinkem trvala 14 dnů. Místní podnikatel Josef Strunz zavedl pravidelnou čtrnáctidenní nákladní dopravu koňským potahem mezi Kvildou a Strakonici. Do Strakonice dovážel své výrobky a při zpáteční cestě přivážel do obce různé zboží a potraviny, zejména pro místní obchodníky. Další zlepšení dopravní situace přineslo otevření železniční tratě ze Strakonice a do Vimperka v roce 1893. V roce 1900 byl ukončen další úsek z Vimperka do Lenory se zastávkou na Lipce, vzdálenou od Kvildy pouhých 15 km. V roce 1910 se v obci objevuje další dopravní prostředek, osobní automobil obchodníka Kafky. Papírna ve Františkově koupila první nákladní automobil o deset let později, nechyběl ani motocykl MUDr. Vincence Nittnera, zakoupený v roce 1922. Firma Adolfa Strunze si v rámci modernizace pily pořídila v roce 1926 dva nákladní a jeden osobní automobil. Důležitým mezníkem v komunikaci Kvildy se světem bylo zřízení poštovního úřadu v roce 1869.

Postupně narůstající německý nacionalismus, propaganda Henleinovy strany a zvláště pak zrůdná ideologie fašistického Německa způsobily hluboký rozkol v soužití Němců a Čechů v pohraničních oblastech. Po Mnichovské dohodě a vzniku Sudet odešlo z Kvildy české obyvatelstvo. Po vypuknutí druhé světové války dne 1. září 1939 odcházelo postupně na frontu, i ze Sudet, značné množství německých práceschopných mužů. Situace ve výrobních podnicích, v lesních závodech a zemědělství začala být kritická.

Německé úřady organizovaly přísun příslušníků poražených a okupovaných států. Byli to nejen zajatí vojáci, ale i nasazené civilní obyvatelstvo z východu, tzv. "ostarbeiter". Za tímto účelem byly zřizovány zajatecké a pracovní tábory. V roce 1940 byli přivezeni na Kvildu první belgičtí váleční zajatci, počátkem října 1941 bylo posláno na Kvildu 20 ruských válečných zajatců. Ti byli ubytováni ve Františkově. Tito zajatci těžili rašelinu v místních rašeliništích, pracovali v lese, v zimě odklízeli sníh. Ve Kvildě byli v roce 1941 zaměstnáni dva Poláci, šest Ukrajinců a osm Belgičanů. Na přelomu roku 1941/42 sloužila přebudovaná chata U pramene Vltavy jako další tábor, nejspíše pracovní.

V druhé světové válce padlo 63 občanů Kvildy a dalších 24 mužů bylo pohřešováno. Do dotazníku ONV v Prachaticích ze dne 29.8.1945 uvedla Správní komise ve Kvildě, že v den zrušení německé okupace v roce 1945 je celkový počet obyvatelstva 1450, z toho je 1435 občanů národnosti německé a 15 občanů české národnosti. Do srpna roku 1945 uprchlo z Kvildy 226 německých občanů a přistěhovalo se 15 osob české národnosti. Od 24. května do 8. října 1946 bylo odsunuto v 11 transportech celkem 649 obyvatel německé národnosti. Jedním z důsledků událostí souvisejících s druhou světovou válkou bylo, že v

roce 1950 měla Kvildy pouze 238 obyvatel. Poválečný vývoj Kvildy byl ovlivněn nejen odsunem německého obyvatelstva a dosídlením malého počtu nesourodých obyvatel, ale i zřízením pohraničního pásma, které zvláště na západní hranici, jmenovitě s BRD, podléhalo přísnému režimu. K 1. lednu 1949 vznikl ve Kvildě útvar 9 600 Pohraniční stráže Sboru národní bezpečnosti, do jehož působnosti byla ke stejnému datu přenesena pravomoc Finanční stráže v celním pohraničním pásmu, čímž byla Finanční stráž rozpuštěna. Dokonce od roku 1951 do roku 1954 se Kvilda ocitla v hraničním pásmu. Od roku 1952 bylo v obci Velitelství praporu PS Kvilda a od 1.1.1966 zde vznikla rota PS, jejíž působnost byla ukončena v roce 1990. Následně vznikla Pohraniční policie.

